

Notat

Ministeriet
for Ligestilling
og Kirke

Høringsnotat vedrørende

Dato: 7. november 2013

Dokument nr. 94580/13

1) Forslag til lov om ændring af lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. og lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde

2) Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende serviceeftersyn af gravminderegistreringsordningen (med udkast til forslag til lov om ændring af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde (Afreregistrering af registrerede gravminder, anvendelse af udvælgelseskriterier indenfor større geografiske enheder m.v.))

Indledning

Et udkast til forslag til lov om ændring af lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. og lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde blev sendt i høring af Ministeriet for Ligestilling og Kirke den 1. juli 2013 med frist for bemærkninger den 27. september 2013.

Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende serviceeftersyn af gravminderegistreringsordningen med udkast til lovtæksten til forslag til lov om ændring af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde (Afreregistrering af registrerede gravminder, anvendelse af udvælgelseskriterier indenfor større geografiske enheder m.v.) blev sendt i høring af Ministeriet for Ligestilling og Kirke den 2. juli 2013 med frist for bemærkninger den 16. september 2013.

Da både lovudkastet, som blev sendt i høring den 1. juli 2013, og rapporten, som blev sendt i høring den 2. juli 2013, vedrører forslag til ændringer i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde omhandler dette høringsnotat begge høringer. Og lovforslaget udmønter udkast til forslag til lov om ændring af lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. og lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde samt rapportens udkast til lovtæksten til forslag til lov om ændring af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde

Ad 1) Forslag til lov om ændring af lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. og lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde

Høringen

Et udkast til forslag til lov om ændring af lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. og lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde blev sendt i høring af Ministeriet for Ligestilling og Kirke den 1. juli 2013 med frist for bemærkninger den 27. september 2013.

Udkast til lovforslag blev sendt i høring hos stiftsøvrighederne, biskopperne, samtlige menighedsråd, Landsforeningen af Menighedsråd, Danmarks Provsteforening, Den danske Præsteforening, Danmarks Kordegneforening, Danmarks Kirketjenerforening, Dansk Kirkemusiker Forening, Dansk Organist og Kantor Samfund, Foreningen af Danske Kirkegårdsledere, Foreningen af Sognemedhjælpere i Danmark, Forbundet af Kirke- og Kirkegårdsansatte, Organistforeningen, 3 F, Foreningen af provstisekretærer i Danmark, Dansk Diakoniråd, Kulturministeriet, Nationalmuseet, Kulturstyrelsen, Akademiraadet, Det særlige Bygningssyn, Foreningen for Kirkegårdskultur, Selskab for Kirkeret, Døve-menighederne, Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder, Indre Mission, De evangelisk-lutherske frimenigheder v/ generalsekretær Jens Ole Christensen og Kirkefondet.

Side 2

Dokument nr. 94580/13

Høringsbrev, høringsliste og udkast til lovforslag blev offentliggjort på Høringsportalen og på ministeriets hjemmeside. Ved høringsfristens udløb var der indkommet 27 høringssvar fra henholdsvis biskoppen og stiftsøvrigheden over Århus Stift, biskoppen og stiftsøvrigheden over Viborg Stift, biskoppen over Roskilde Stift, stiftsøvrigheden og biskoppen over Fyens Stift, biskoppen over Aalborg Stift, biskoppen over Ribe Stift, Landsforeningen af Menighedsråd, Den danske Præsteforening, Danmarks Provsteforening, Dansk Organist og Kantor Samfund, Foreningen for Kirkegårdskultur, Provstiudvalget for Malt Provsti, Provstiudvalget for Skads Provsti, Provstiudvalget for Holstebro Provsti, Menighedsrådet ved Sct. Johannes Kirke, Vejle, Herlufsholm Sogns Menighedsråd, Sct. Jørgens Sogns Menighedsråd, Svendborg, Jersie-Kirke Skensved Menighedsråd, Kristkirkens Sogns Menighedsråd, Kolding, Menighedsrådet ved Thomas Kingos Kirke, Odense, Kulturstyrelsen på vegne af Kulturministeriet og Kulturstyrelsen, Det Særlige Bygningssyn, Nationalmuseet, Kirkefondet, Akademiraadet, Grundtvigsk Forum og Indre Mission.

Høringssvarene

Biskoppen og stiftsøvrigheden over Århus Stift har ikke bemærkninger til forslaget, idet høringsparterne dog kan tilslutte sig bemærkningen i Foreningen for kirkegårdskulturs høringssvar om, at kategoriseringen af kirkegårde bør reduceres til to kategorier, således at der alene arbejdes med "umistelige kirkegårde" og "bevaringsværdige kirkegårde", således at kategorien "mindre bevaringsværdige kirkegårde" udgår.

Biskoppen og stiftsøvrigheden over Viborg Stift har ingen bemærkninger til forslaget, dog kan høringsparterne tilslutte sig bemærkningen fra Århus Stift i forbindelse med kategoriseringen af kirkegårde, om at disse bør reduceres til to kategorier, således at der alene arbejdes med "umistelige kirkegårde" og "bevaringsværdige kirkegårde", således at kategorien "mindre bevaringsværdige kirkegårde" udgår.

Biskoppen over Aalborg Stift har ikke bemærkninger til forslaget.

Stiftsøvrigheden og biskoppen over Fyens Stift noterer sig, at der ikke er fremsat forslag om anbefaling nr. 2 og 3 fra rapporten om kirker der tages ud af brug,

selvom der måtte være behov herfor¹. Det anføres endvidere, at i forbindelse med nedlæggelse af kirkegårde kan det ikke udelukkes, at der fortsat vil være rettighedshavere, der ønsker at gøre brug af kirkegården. Det foreslås, at udvalget specielt i forbindelse med de kirkegårde, der er omfattet af § 18, stk. 3, nr. 1, tager stilling til, om der fortsat kan ske begravelser på disse kirkegårde og betingelserne herfor.

Biskoppen over Roskilde Stift hilser den ændrede formulering af bestyrelsesloven velkommen og dermed, at brugen af kirkerummet i kirkerne liberaliseres. Biskoppen anfører endvidere, at i de tilfælde, hvor et menighedsråd bestyrer en umistelig kirkegård og derfor skal holdes skadesløse ved, at udgiften afholdes af fællesfonden, jf. sidste afsnit i pkt. 3.2.2. i lovforslagets bemærkninger, skal han meget henstille, at ministeriet fastsætter bestemmelser, der præciserer, hvilke udgifter der afholdes af fællesfonden/kirkekassen, og for proceduren for udgifternes afholdelse/fordeling.

Biskoppen over Ribe Stift har ingen bemærkninger til ændringsforslagene.

Landsforeningen af Menighedsråd kan støtte de foreslåede lovændringer og har i øvrigt ingen bemærkninger.

Den danske Præsteforening har ikke bemærkninger til det fremsendte lovforslag.

Danmarks Provsteforening kan tilslutte sig de foreslåede ændringer til lov om ændring af lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. § 5, stk. 2, og den foreslåede tilføjelse af § 18 a lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde.

Dansk Organist og Kantor Samfund har ingen kommentarer til lovforslaget, men fremhæver den væsentlige pointe som fremgår af bemærkningerne til lovforslaget: At i det omfang et menighedsråd giver adgang til ikke-kirkelig brug af kirkerummet, så må det ikke blokere for kirkens egen anvendelse af kirkerummet. Dette gælder udover gudstjenester og kirkelige handlinger også en række andre opgaver, herunder f.eks. organistens adgang til at øve på orglet eller korets mulighed for at holde prøver. Endvidere understreger foreningen, at såfremt der åbnes for ikke-kirkelig brug af kirkerummet, må det ske under den forudsætning, at de ansatte kirkefunktionærer ikke er tjenstligt forpligtet til at medvirke ved sådanne aktiviteter. Dette er efter foreningens opfattelse en naturlig forlængelse af det synspunkt, som også tidligere har været udtrykt af Ministeriet for Ligestilling og Kirke, at man som kirkefunktionær kun er forpligtet til at medvirke ved kirkelige handlinger, hvori der er gejstlig medvirken.

Foreningen for Kirkegårdskultur forholder sig udelukkende til forslaget vedrørende kirkegårde. Foreningen er uenig i kommentarens beskrivelse af en kir-

---

¹ Ministeriets bem.: Anbefaling nr. 2: "Arbejdsgruppen anbefaler, at der i de tilfælde, hvor en kirke opført efter 1536 overvejes lukket, indføres en procedure, hvorefter menighedsrådet indhenter en udtalelse fra Kulturstyrelsen om, hvorvidt en fredningssag vil blive rejst. Menighedsrådet skal også høre Nationalmuseet og det stedlige statsanerkendte museum om kirkens inventar. Arbejdsgruppen anbefaler, at der oprettes en elektronisk udbudsplads for løst kirkeinventar, som landets menighedsråd får adgang til at benytte." Anbefaling nr. 3: "Arbejdsgruppen anbefaler, at en mærkning af en kirkelukning bør ske efter lokalt ønske og eventuelt efter biskoppens vejledning."

kegård, hvor der kun er begravelse eller urnenedsættelse med års mellemrum. Foreningen anfører, at det naturligvis er rigtigt, at såfremt kirken på en sådan kirkegård er taget ud af brug, vil kirkegården fremtræde temmelig øde. Det anføres, at der konkret vil være tale om kirker i et affolket område, ofte en lille middelalderkirke med ganske få gravsten tilbage på gravstedsarealet. Men så længe der findes beboere i sognet, som har tanke på at blive begravet på dette sted, bør det være muligt. Det kan efter foreningens mening godt lade sig gøre at opretholde en sådan kirkegård som kirkegård, uden at der er væsentlige udgifter forbundet dermed, nemlig ved at sænke plejeniveauet på fællesarealet.

Side 4
Dokument nr. 94580/13

Foreningen foreslår kategoriseringen i § 18 a, stk. 2 reduceret til to: 1. umistelige kirkegårde og 2. Bevaringsværdige kirkegårde. Foreningen anfører som begrundelse, at en kategorisering af en kirkegård som mindre bevaringsværdig uundgåeligt vil virke stødende og uforståeligt på den, som har familie eller slægt begravet på kirkegården, og kategoriseringen er således både højst upassende og uheldig.

Endelig anfører foreningen, at ændringer af kirkegårdsanlæg i dag sker med stor hast, og der desværre ikke altid er lokal bevågenhed om et anlægs kulturhistoriske værdier. Som eksempel nævnes at der i dag kun findes få anlæg tilbage, hvor det tidlige 1800-tals opdeling i ejendomsbegravelser stadig kan spore, ligesom der kun findes ganske få, intakte anlæg med 1800-tallets rækkebegravelser. Disse anlæg ligger ofte i sogne med et faldende gravpladsbehov, og når økonomien samtidig er under pres og når der ikke er en lokal bevidsthed om anlæggets særlige værdi, vil de sidste af disse anlæg givetvis snart forsvinde – anlæggene vil forsvinde før en lukning af kirke og kirkegård kommer på tale. Foreningen finder derfor ikke, at det er relevant at foretage en kategorisering af de umistelige kirkegårde på det tidspunkt, hvor der opstår ønske om at nedlægge en kirkegård. For at opnå den tilsigtede beskyttelse og bevaring af de umistelige anlæg er det af afgørende betydning, at anlæggene bliver udpeget snarest.

Provstiudvalget for Malt provsti støtter forslaget.

Provstiudvalget for Skads Provsti tilslutter sig forslaget.

Provstiudvalget for Holstebro Provsti tilslutter sig lovforslaget og har ingen indvendinger imod det.

Menighedsrådet ved Sct. Johannes Kirke, Vejle foreslår for så vidt angår § 18 a i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, at der i det udvalg, der vil blive nedsat af ministeren, tillige er en repræsentant med teologisk baggrund.

Herlufsholm Sogns Menighedsråd kan i det væsentlige tilslutte sig forslaget til et nyt stk. 2 til § 5 i lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m., herunder de præciseringer, der fremgår af bemærkningerne men savner en præcisering af, hvorvidt og hvorledes en af biskoppen givne tilladelse kan tilbagekaldes. Menighedsrådet foreslår derfor følgende tilføjelse til det påtænkte nye stk. 2 til § 5: "Biskoppen kan tilbagekalde en givne tilladelse." Som begrundelse for forslaget anfører menighedsrådet, at det måske kan blive vanskeligt for et menighedsråd at nægte et arrangement, som eksempelvis hvert år har været af-

holdt i kirken. Menighedsrådet forudsætter herved, at en af biskoppen given tilladelse er givet som en generel tilladelse, hvor menighedsrådet ved gentagelse af et arrangement ikke eksplicit skal ansøge biskoppen om tilladelse til gennemførelse af det konkrete arrangement. Menighedsrådet finder det derfor relevant med den foreslåede tilføjelse specielt med henblik på givne generelle tilladelser, som et menighedsråd ikke mere ønsker i anvendelse.

Endvidere bemærker menighedsrådet til forslaget om en ny § 18 a i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, at bemærkningerne til lovforslaget indeholder betragtninger, som menighedsrådet ikke kan tilslutte sig. Menighedsrådet anser det ikke som en "fælles folkekirkelig" opgave at afholde disse udgifter, som ministeriet påregner at finansiere af fællesfonden, hvis primære, kirkelige formål således må vige for dette formål. Forestillingen om visse kirkegårdes umistelighed bygger på deres særstilling som kulturarv. Derfor bør udgifterne hertil retteligt afholdes af Kulturministeriets midler.

Sct. Jørgens Sogns Menighedsråd, Svendborg tilslutter sig lovforslaget med dets bemærkninger om kirkerummets anvendelse. Derudover ønsker menighedsrådet at påpege det problematiske i finansieringen af nedlagte umistelige og bevaringsværdige kirkegårde, idet de påtænkte økonomiske midler hertil på sigt vil kunne udhule en i forvejen hårdt anspændt fællesfond.

Jersie-Kirke Skensved Menighedsråd har ingen bemærkninger vedrørende lovforslaget, da ingen af kirkerne i Jersie-Kirke Skensved Pastorat er lukningstruet.

Kristkirkens Sogns Menighedsråd, Koldingkan ikke støtte et forslag om, at kirker kan udlånes til ikke-kirkelige formål. Menighedsrådet finder, at det er en kulturpolitisk rigtig dårlig idé. Hvis kirker går ind på kulturmarkedet, bliver der endnu flere på kulturmarkedet med prisdumping til følge. Det kan derfor blive rigtig vanskelig for almindelige kulturpersoner at oppebære en rimelig indtjening på deres profession. Menighedsrådet mener ikke, at det falder indenfor folkekirkens formål at blive en spiller på kulturmarkedet. Menighedsrådet anfører, at hvis forslaget gennemføres, mener rådet, at udlån til ikke-kirkelige formål skal godkendes i to instanser. Både i menighedsrådet – og efter konkret ansøgning af biskoppen.

Menighedsrådet har ingen bemærkninger til lovforslagets anden del om nedsettelse af sagkyndigt udvalg ved kirkegårdslukninger.

Menighedsrådet ved Thomas Kingos Kirke, Odense udtrykker støtte til forslaget om, at biskoppen kan give menighedsrådet tilladelse til undertiden at anvende kirken til ikke-kirkelige formål. Menighedsrådet anfører, at det i en række sogne formentlig vil være af værdi at komme sognet og dets beboere i møde med en større mangfoldighed, ligesom de tror, at en nuanceret brug af kirkens rum kan understøtte en mindre grad af kirkefremmedhed og dermed på kort og lang sigt støtte de kirkelige aktiviteter. Menighedsrådet vil således gerne støtte en større åbning af kirkerne og mangfoldigheden i brugen af kirkens rum inden for de rammer, som et menighedsråd kan beslutte sig for.

Kulturstyrelsen på vegne af Kulturministeriet og Kulturstyrelsen har ingen bemærkninger til udkastet til forslag til lov om ændring af lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m.

Side 6
Dokument nr. 94580/13

Til udkastet til lov om ændring af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde finder Kulturstyrelsen det generelt positivt, at der tages initiativ til at sikre kirkegårdenes kulturhistoriske værdier i forbindelse med overvejelser om nedlæggelse af en kirkegård.

Styrelsen bemærker, at det fremgår af lovforslagets § 18, a, stk. 1, at ministeren for ligestilling og kirke nedsætter et udvalg bestående af repræsentanter fra Akademiraadet, Det Særlige Bygningssyn og Nationalmuseet. Styrelsen foreslår, at medlemmerne udpeges efter indstilling fra de pågældende institutioner.

Styrelsen anfører, at det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at det sagkyndige udvalg skal formulere nogle kriterier, som skal danne grundlag for udvalgets kategorisering af kirkegårdene i fire kategorier. Kulturstyrelsen finder, at det bør overvejes at omtale i lovbemærkningerne hvilke forhold, der kan have betydning ved kategoriseringen af kirkegårdene samt beskrive konsekvensen af en kategorisering af en kirkegård som bevaringsværdig/mindre bevaringsværdig kirkegård. Kulturstyrelsen anbefaler, at man i denne forbindelse både lægger sig op ad internationale bevaringstermer og forholder sig til Kulturstyrelsens bevaringsprincipper. Styrelsen foreslår endvidere, at det forudsættes i lovbemærkningerne, at det sagkyndige udvalg udarbejder en beskrivelse af kirkegårdens bevaringsværdier som grundlag for udvalgets udtalelse.

Kulturstyrelsen anfører endvidere, at lovforslagets pkt. 3.2.1. omtaler bygningsfredningslovens fredningsmuligheder, og det fremgår heraf bl. a., at en kirkegård kan fredes i tilknytning til en fredning af kirkebygningen eller som et solitært landskabsarkitektonisk værk, såfremt der ikke længere gennemføres begravelser på stedet eller påhviler øvrige forpligtelser i relation til gravsteder.

Kulturstyrelsen foreslår, at muligheden for at frede en kirkegård efter bygningsfredningsloven tydeliggøres i lovforslaget ved at erstatte udtrykket "bevaringsværdige kirkegårde" med "kirkegårde af væsentlig eller kulturhistorisk værdi", svarende til formuleringen i bygningsfredningslovens § 3. Dette ville betyde, at der, dersom en kirkegård kategoriseres som en kirkegård af væsentlig arkitektonisk eller kulturhistorisk værdi, vil være tilvejebragt et grundlag for at vurdere, om kirkegården bør fredes efter bygningsfredningsloven som en omgivelsesfredning eller som et selvstændigt landskabsarkitektonisk værk. Med forslaget undgås tillige en begrebsmæssig uklarhed som følge af, at udtrykket "bevaringsværdig" i bygningsfredningsloven anvendes for visse nærmere angivne bygninger, og at udpegningen som bevaringsværdig bygning indebærer visse nærmere angivne retsvirkninger.

Det Særlige Bygningssyn har ingen bemærkninger til udkastet til forslag til lov om ændring af lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. Det Særlige Bygningssyn finder det generelt positivt, at der tages initiativ til at sikre kirkegårdenes kulturhistoriske værdier i forbindelse med overvejelser om nedlæggelse af en kirkegård.

Det Særlige Bygningssyn anfører, at det fremgår af lovforslagets § 18 a, stk. 1, at ministeren for ligestilling og kirke nedsætter et udvalg bestående af repræsentanter fra Akademiraadet, Det Særlige Bygningssyn og Nationalmuseet. Det Særlige Bygningssyn foreslår, at medlemmerne udpeges efter indstilling fra de pågældende myndigheder/institutioner.

Endvidere anfører Det Særlige Bygningssyn, at det nævnes, at der i udvalget skal være en repræsentant med særlig sagkundskab om kirkegårdsanlæg. Det fremgår ikke af bemærkningerne, hvilke fagkundskaber og kompetencer de øvrige medlemmer skal besidde. Det Særlige Bygningssyn anbefaler, at der bliver taget stilling til, hvilke kompetencer og/eller fagområder, der skal være repræsenteret i udvalget. Det kunne være landskabsarkitektur, teologi, kulturhistorie og arkæologi.

Det Særlige Bygningssyn nævner, at det i bemærkningerne bliver anført, at det sagkyndige udvalg skal formulere nogle kriterier, der skal danne grundlag for udvalgets kategorisering af kirkegårdene i fire kategorier. Der er ikke i bemærkningerne anført eksempler på forhold, der kan medføre, at en kirkegård må betragtes som umistelig eller som bevaringsværdig. Det Særlige Bygningssyn anbefaler, at det bliver skitseret, hvilke faglige kriterier eller forhold der kan danne grundlag for kategoriseringen af kirkegårdene i fire grupper. Det Særlige Bygningssyn anbefaler desuden, at man i denne forbindelse både lægger sig op ad internationale bevaringstermer og forholder sig til de danske bevaringsprincipper. Desuden foreslår Det Særlige Bygningssyn, at det sagkyndiges udvalgs udtalelse skal indeholde en beskrivelse af bevaringsværdierne for den kirkegård, der påtænkes nedlagt.

Det Særlige Bygningssyn foreslår, at kategori 2 "bevaringsværdig" erstattes med "af væsentlig arkitektonisk eller kulturhistorisk værdi". Derved skabes i terminologisk henseende en parallel til bygningsfredningsloven, idet bygninger og selvstændige landskabsarkitektoniske værker kan fredes efter bygningsfredningsloven, såfremt de er af væsentlig arkitektonisk eller kulturhistorisk værdi. Bygningsfredningslovens fredningsmuligheder bliver omtalt i lovforslagets pkt. 3.2.1. Det fremgår heraf bl. a., at en kirkegård kan fredes i tilknytning til en fredning af kirkebygningen eller som et solitært landskabsarkitektonisk værk, såfremt der ikke længere gennemføres begravelser på stedet eller påhviler øvrige forpligtelser i relation til gravsteder. Det Særlige Bygningssyns forslag vil indebære, at der ved en kategorisering af en kirkegård i kategori 2 vil være grundlag for at vurdere, om kirkegården bør fredes efter bygningsfredningsloven som selvstændigt landskabsarkitektonisk værk eller i tilknytning til fredningen af en kirke efter bygningsfredningsloven. Kirkegården vil i givet fald kunne nedlægges som kirkegård, idet den vil være beskyttet efter bygningsfredningsloven.

Nationalmuseet har ingen kommentarer til forslaget § 1. Til bemærkningerne til § 1 henleder Nationalmuseet opmærksomheden på de kirker, der har kalkmalerier og bemaling på mur og træ. Ændret brug og opvarmningspraksis kan skade malerierne på længere sigt. Nationalmuseet har forventning om, at ved eventuelle ændringer af inventar og opvarmning vil museet som hidtil fungere som stiftsøvrighedernes konsulenter.

Nationalmuseet har ingen kommentarer til forslaget § 2. Nationalmuseet har med tilfredshed noteret sig, at Nationalmuseet skal indgå i det nedsatte udvalg til vurdering af kirkegårdsanlæg.

Side 8
Dokument nr. 94580/13

Kirkefondet hilser den foreslåede ændring i lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m., hvorefter menighedsrådet med biskoppens tilladelse kan stille kirkerummet til rådighed til brug for ikke kirkelige formål, velkommen. Forslaget flugter med nogle af grundtankerne i Kirkefondets virke – bl. a. da man i sin tid lagde vægt på, at de kirker, som blev bygget på foranledning af Kirkefondet, skulle være ”nær på mennesker” og have ”menighedslokaler” i tilknytning til kirkerne. I menighedslokalerne foregår en bred facet af aktiviteter samtidig med at lokalerne kan inddrages ”som en del af kirkerummet”. Og i mange af de af Kirkefondet opførte kirker er indretningen sket med løse og flytbare møbler, hvilket gør det nemmere at bruge kirkerummet til andet end gudstjenester og kirkelige handlinger. Kirkefondet gør dog opmærksom på, at lovforslaget ikke må fjerne fokus fra det faktum, at der på længere sigt kan blive behov for en omfordeling af folkekirkens ressourcer – og måske i konsekvens heraf også at tage kirker helt ud af folkekirkelig brug. Erfaringer fra andre lande viser dog, at denne – for mange ofte stærkt følelsesladede – proces – forløber mere smertefrit, hvis man i en årrække har vænnet sig til, at kirken bruges til andet end strikt kirkelige formål. Kirkefondet anfører, at det med henblik på at mindske det kirkelige bureaukrati bør overvejes i højere grad at overlade det fuldt ud til det enkelte menighedsråd at afgøre, hvilke ikke-kirkelige formål kirken kan bruges til. Der kan så tilføjes den ”sikring”, at et mindretal i menighedsrådet kan forlange, at en afgørelse af en sådan karakter sendes videre til biskoppens afgørelse. Kirkefondet foreslår, at der oprettes en fond eller lignende, som kan løfte den økonomiske byrde ved vedligeholdelse af kirker opført før 1536, som nedlægges, og dermed er omfattet af bygningsfredningsloven.

Kirkefondet hilser den foreslåede ændring i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, hvor et udvalg, forinden en kirkegård nedlægges, skal udtale sig til stiftsøvrigheden på baggrund af en kategorisering, velkommen. Kirkefondet bemærker, at det er vigtigt, at der ikke anlægges en for restriktiv praksis ved, at mange kirkegårde erklæres for ”umistelige”, da det i så fald kan ende med et større antal ”tomme” kirkegårde, som ikke længere bruges, men blot står som ”kulisser” rundt om kirker, der er taget ud af folkekirkelig brug.

Akademiraadet anfører, at Akademiraadets Udvalg for Kirkekunst gerne deltager i et kommende udvalgsarbejde og har ingen bemærkninger til lovforslaget.

Grundtvigsk Forum forholder sig i udgangspunktet positivt til forslaget, idet der egentlig er tale om en kodificering af en allerede eksisterende praksis. Der har f.eks. været givet tilladelse til opførelse af teaterstykker i kirker – og det har været meningsfuldt med en tankevækkende dynamik mellem drama og kirkerum. Fra et grundtvigsk synspunkt er det ’ordet, der helliger huset’ – det indebærer, at rummet uden og udenfor gudstjenesten ikke har en urørlig status, selvom der dog stadig bør tages hensyn til den folkelige forståelse af rummets særlige karakter. Det anføres, at det bør klarlægges, om lovgivningen medfører mindre ændringer i ritual for kirkeindvielse. Det tilføjes, at ændringen reducerer forskellen mellem et indviet rum og en ikke-indviet kirkesal. Man kunne

passende tage anledning af lovændringen til at stille de to former for kirkeligt byggeri ens i økonomisk henseende. Styrelsen har ingen bemærkninger til forslaget om ændringer i loven om kirkegårde.

Indre Missionstilslutter sig forslaget og har ikke yderligere bemærkninger.

Ministeriet for Ligestilling og Kirkes bemærkninger

26 hørings svar har enten ingen bemærkninger eller tilslutter sig lovforslaget for så vidt angår den del af forslaget, der vedrører brug af folkekirkens kirker til ikke kirkelige formål (Lovforslagets § 1, nr. 1). Kristkirkens Sogns Menighedsråd, Kolding kan ikke tilslutte sig forslaget.

Nogle af hørings svarene har forskellige bemærkninger og forslag, og ministeriet skal bemærke følgende hertil:

Ministeriet deler ikke Dansk Organist og Kantor Samfunds opfattelse af, at kirkebetjeningen kun er forpligtet til at medvirke ved kirkelige handlinger, hvori der er gejstlig medvirken.

Den foreslåede bestemmelse forudsætter, at det er menighedsrådet, som tager initiativ til en eventuel brug af kirken til ikke kirkeligt formål. Menighedsrådets beslutning herom kræver biskoppens tilladelse. Ønsker menighedsrådet ikke at gøre brug af denne mulighed, kan kirken ikke anvendes til et ikke kirkeligt formål. Ministeriet finder derfor ikke, som foreslået af Herlufsholm Sogns Menighedsråd, at der er behov for at præcisere, hvornår en af biskoppen given tilladelse kan tilbagekaldes.

Nationalmuseet forventer, at ved eventuelle ændringer af inventar og opvarmning vil museet som hidtil fungere som stiftsøvrighedens konsulenter. Ministeriet er enig heri og i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1, er dette præciseret.

Med hensyn til Grundtvigsk Forums hørings svar bemærkes, at ministeriet finder, at eventuelle ændringer i ritual for kirkeindvielse må bero på en indstilling herom fra biskopperne. Ministeriet bemærker endvidere, at spørgsmålet om finansiering af kirkebyggeri og finansiering af ikke-indviet kirkesalsbyggeri ikke er drøftet i rapporten, der ligger til grund for lovforslaget. Ministeriet finder på denne baggrund ikke anledning til at ændre på lovforslaget.

For så vidt angår lovforslagets § 2, nr. 1 (nedsættelse af udvalg om kirkegårde) har 18 hørings svarene ingen bemærkninger eller kan tilslutte sig forslaget.

9 hørings svar har forskellige bemærkninger og forslag og ministeriet skal bemærke følgende hertil:

Biskoppen og Stiftsøvrigheden over Århus stift og biskoppen og Stiftsøvrigheden over Viborg stift tilslutter sig Foreningen for Kirkegårdskulturs forslag om, at den foreslåede kategorisering i § 18 a, stk. 2 reduceres til to: 1. umistelige kirkegårde og 2. bevaringsværdige kirkegårde således, at kategorien mindre bevaringsværdige kirkegårde udgår.

Ministeriet er enig i, at betegnelsen "mindre bevaringsværdig kirkegård" er en sprogbrug, som kan virke stødende. Ministeriet finder, at intentionen med lovforslaget kan gennemføres ved, at der i stedet sker en inddeling af kirkegårdene i tre kategorier:

1. Umistelige kirkegårde
2. Bevaringsværdige kirkegårde
3. Andre kirkegårde

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Til Foreningen for Kirkegårds Kulturforslag om, med henblik på at opnå den ønskede beskyttelse og bevaring af de umistelige anlæg, at disse bliver udpeget snarest, skal ministeriet bemærke, at det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at det sagkyndige udvalg skal formulere nogle kriterier, der skal danne grundlag for kategoriseringen af kirkegårdene. Det sagkyndige udvalg vil på den baggrund naturligt få et overblik over hvilke kirkegårde, der er umistelige. Ministeriet finder således, at lovforslagets bestemmelse om, at sager om påtænkt nedlæggelse af en kirkegård skal forelægges udvalget, er tilstrækkeligt i henseende til beskyttelsen af de umistelige kirkegårde.

Til det af Fyens Stift anførte bemærkes, at retsvirkningen af, at en kirkegård erklæres for at være umistelig, vil være, at kirkegården ikke kan nedlægges. Det indebærer, at der fortsat kan ske begravelser på kirkegården.

Biskoppen over Roskilde Stift henstiller, at ministeriet fastsætter bestemmelser, der præciserer, hvilke udgifter der afholdes af fællesfonden / kirkekassen, og for proceduren for udgifternes afholdelse / fordeling. Hertil kan ministeriet bemærke, at det forventes, at der vil være relativt få sager, hvorfor der vil blive taget stilling hertil i det konkrete tilfælde.

Til Herlufholm Sogns Menighedsråds betragtning om, at forestillingen om visse kirkegårdes umistelighed bygger på deres særstilling som kulturarv, og at udgifterne hertil derfor bør afholdes af Kulturministeriets midler, bemærkes, at ministeriet ikke finder anledning til at ændre på det forhold, at finansieringen af udgifter til vedligeholdelse af den kulturarv, som knytter sig til folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, afholdes af folkekirken.

Sct. Jørgens Sogns Menighedsråds høringssvar giver ikke ministeriet anledning til fornyede overvejelser.

Til høringssvaret afgivet på vegne af Kulturministeriet og Kulturstyrelsens samt høringssvaret fra Det Særlige Bygningssyn bemærkes, at ministeriet kan tiltræde forslaget om, at udpegning af medlemmer til det i lovforslagets § 18 a, stk. 1 nævnte udvalg sker efter indstilling fra de pågældende institutioner. Lovforslaget er ændret i overensstemmelse hermed.

Ministeriet kan tiltræde, at det omtales i lovbemærkningerne, hvilke forhold der kan have betydning for kategoriseringen af kirkegårdene. Lovforslaget indeholder bemærkninger herom.

Som tidligere anført er lovforslaget udformet således, at der foreslås en inddeling i tre kategorier. Ministeriet kan tiltræde forslaget om at beskrive konse-

kvensen af en kategorisering af en kirkegård som bevaringsværdig. Lovforslaget indeholder bemærkninger herom.

Det tilføjes, at det for så vidt angår de umistelige kirkegårde fremgår af bemærkningerne, at bevaringskriterierne vil tage udgangspunkt i de kriterier, som er formuleret i Verdensarvkonventionen, og dermed forudsættes at ligge på et højt niveau.

Ministeriet kan tiltræde, at udvalget i sin udtalelse beskriver kirkegårdens bevaringsværdier.

Med hensyn til forslaget om at erstatte udtrykket "bevaringsværdige kirkegårde" med "kirkegårde af væsentlig eller kulturhistorisk værdi", svarende til formuleringen i bygningsfredningslovens § 3 med henblik på at tydeliggøre muligheden for at frede en kirkegård i henhold til bygningsfredningsloven, kan ministeriet ikke tiltræde dette forslag. Hensigten med lovforslaget er ikke, at det sagkyndige udvalg skal forholde sig til, hvorvidt der er grundlag for en fredning efter bygningsfredningsloven, men alene at udtale sig om, hvorvidt kirkegården kan kategoriseres som bevaringsværdig. Ministeriet finder det af principielle grunde ønskeligt, at det er tydeligt, at grundlaget for udvalgets vurdering af en kirkegård som bevaringsværdig ikke kan forveksles med grundlaget for bygningsfredningsmyndighedens eventuelle vurdering af, om kirkegården bør fredes efter bygningsfredningsloven. Det tilføjes, at lovforslagets udtryk "bevaringsværdig" om en kirkegård heller ikke har nogen sammenhæng med det tilsvarende udtryk i bygningsfredningsloven, som anvendes for visse nærmere angivne bygninger.

Ad 2) Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende serviceeftersyn af gravminderegistreringsordningen (med udkast til forslag til lov om ændring af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde (Afrejistrering af registrerede gravminder, anvendelse af udvælgelseskriterier indenfor større geografiske enheder m.v.))

Høringen

Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende serviceeftersyn af gravminderegistreringsordningen med udkast til med udkast til lovteksten til forslag til lov om ændring af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde (Afrejistrering af registrerede gravminder, anvendelse af udvælgelseskriterier indenfor større geografiske enheder m.v.) blev sendt i høring af Ministeriet for Ligestilling og Kirke den 2. juli 2013 med frist for bemærkninger den 16. september 2013.

Rapporten med udkast til lovforslag blev sendt i høring hos stiftsøvrighederne, biskopperne, samtlige menighedsråd, Landsforeningen af Menighedsråd, Danmarks Provsteforening, Den danske Præsteforening, Danmarks Kordegneforening, Danmarks Kirketjenerforening, Dansk Diakoniråd, Dansk Kirkemusiker Forening, Dansk Organist og Kantor Samfund, Foreningen af Danske Kirkegårdsledere, Foreningen af Sognemedhjælpere i Danmark, Forbundet af Kirke- og Kirkegårdsansatte, Organistforeningen, Foreningen af Provstisekretærer,

3F, Kulturministeriet, Kulturstyrelsen, Kommunernes Landsforening, Selskab for Kirkeret, Nationalmuseet, Foreningen for Kirkegårdskultur, Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder, Indre Mission, Evangelisk Luthersk Netværk, Luthersk Mission og Evangelisk Luthersk Missionsforening.

Høringsbrev, høringsliste og rapport med udkast til lovforslag blev offentliggjort på ministeriets hjemmeside. Ved høringsfristens udløb var der indkommet 22 høringsvar fra henholdsvis biskoppen over Lolland-Falsters Stift, Biskoppen over Aalborg Stift, biskoppen og stiftsøvrigheden over Århus Stift, Helsingør Stiftsøvrighed, Ribe Stift, Viborg Stiftsøvrighed, Danmarks Provsteforening, Skads Provstiudvalg, Skælskør Provstiudvalg, Holstebro Provstiudvalg, Landsforeningen af Menighedsråd, Den Danske Præsteforening, Foreningen af Danske Kirkegårdsledere, Budgetfølgegruppen for fællesfonden, Nationalmuseet, Københavns Kommune Center for Kirkegårde, Kulturstyrelsen på vegne af Kulturministeriet og Kulturstyrelsen, Foreningen for Kirkegårdskultur, Blovstrød Menighedsråd, Aabenraa Menighedsråd, Jersie-Kirke Skensved Menighedsråd og Malling Menighedsråd.

Høringsvarene

Det bemærkes, at en del af høringsvarene har bemærkninger til udkastet til vejledning om registrering af gravminder mv., som tillige var vedlagt rapporten. Disse bemærkninger vedrører således ikke forslagene i lovudkastet, hvorfor bemærkningerne falder udenfor nærværende høringsnotat.

Biskoppen over Aalborg Stift har ikke bemærkninger til rapporten

Biskoppen over Lolland-Falsters Stift har ikke bemærkninger til rapporten.

Biskoppen og Stiftsøvrigheden over Århus Stift kan tilslutte sig høringsvaret fra Foreningen for Kirkegårdskultur, idet man særligt kan tilslutte sig bemærkningerne om, at tidstypiske gravminder også fremadrettet bør bevares på den enkelte kirkegård og ikke blot i provstiet, da den enkelte kirkegård udgør en del af kulturhistorien i sognet og ikke provstiet.

Viborg Stiftsøvrighed oplyser, at rapporten ikke giver anledning til bemærkninger.

Helsingør Stiftsøvrighed har ikke bemærkninger til rapporten.

Ribe Stift oplyser, at de foreslåede ændringer til registreringskriterier ikke giver anledning til bemærkninger, at stiftet kan støtte forslaget om, at det skal være muligt at foretage en afregistrering af registrerede gravminder, og at stiftet har noteret sig forslaget om overflytning af kompetence til biskoppen. Stiftet bemærker, at rapporten og dens bilag ikke ses at indeholde oplysninger/estimer over de økonomiske konsekvenser af de foreslåede ændringer, herunder omkostningerne for folkekirken/kirkekasserne ved en omlægning af registreringen fra kartotekskort til edb-registrering med udlægning på Kulturstyrelsens database Fund og Fortidsminder.

Malling Menighedsråd finder det tidssvarende og hensigtsmæssigt, at rapporten lægger op til digitalisering af gravminderegistreringer, og at rapporten lægger op til, at en sagkyndiges fysiske besigtigelse af gravminder kun skal finde sted efter behov.

Menighedsrådet udtrykker bekymring ved, at rapporten lægger op til, at ellers særskilte kirkegårde i et provsti fremover vil være at betragte som en samlet geografisk provstienhed, da denne tilgang kan udmønte en praksis for såvel registrering som afregistrering, der ikke i tilstrækkelig grad tager lokale kulturhistoriske hensyn på den enkelte kirkegård. Menighedsrådet henviser til formuleringen af lovudkastets § 21 og § 22a.

Menighedsrådet opfordrer til, at registrering og afregistrering af gravminder vil finde sted på en så ubureaukratisk og administrativ tilgængelig vis som muligt.

Jersie-Kirke Skensved Menighedsråd følger arbejdsgruppens indstilling.

Aabenraa Menighedsråd finder, at en lovændring som den foreslåede rummer forbedringer.

Menighedsrådet peger på følgende betænkeligheder: Udvælgelse af gravminder til bevaring på fortrinsvis på provstiniveau kan indebære en trussel mod bevaringen af den enkelte kirkegård som lokalt kulturhistorisk miljø. Sidstnævntes betydning for det enkelte lokalsamfund kan ikke overvurderes og må fastholdes som overordnet mål for hele gravmindebevaringen. Sammenfattende finder menighedsrådet, at forslagene rummer tiltrængte reformer og dermed forbedringer. Dog under den forudsætning at forslaget ændres så hensyntagen til kirkegården som udtryk for en vigtig del af kulturarven i de enkelte lokale sognesamfund fremstår som overordnet målsætning.

Blovstrød Menighedsråd finder det er væsentligt, at der på kvalificeret måde kan foregå en afregistrering.

Landsforeningen af Menighedsråd tilslutter sig ministeriets forslag fra rapporten og har ingen bemærkninger.

Danmarks Provsteforening tilslutter sig rapportens anbefalinger og hilser det meget velkomment, at der lægges op til en mere økonomisk forsvarlig håndtering af den kulturarv, som folkekirken bidrager med på kirkegårdsområdet.

Den danske Præsteforening har ikke bemærkninger til rapporten fra arbejdsgruppen.

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere bemærker, at foreningen i hovedsagen kan støtte op om arbejdsgruppens anbefalinger. Foreningen ser dog gerne, at både menighedsråd og sagkyndig er til stede ved en udpegning af gravsteder til registrering, og at det er den samme sagkyndige person, der er med til at vurdere alle gravminder til registrering på samtlige kirkegårde i et provsti. Da registreringen af gravminder på provstiets kirkegårde foretages ved provstesynd, har provstiets bygningskyndige et overblik over gravmindernes behov for istandsættelse over hele provstiet. Det vil derfor være naturligt, at vedligeholdelse af registrerede gravminder anbefales udført af den bygningskyndige, og at økonomien til vedligeholdelse af gravminder går gennem provstiudvalg.

Kulturministeriet bemærker, at gravminder tillige kan være omfattet af andre regelsæt, hvis de udgør fredede fortidsminder, eller hvis de indgår i museums-samlinger.

Nationalmuseet har ingen kommentarer til rapporten.

Side 14

Dokument nr. 94580/13

Foreningen for Kirkegårdskultur finder, at udvalgets anbefalinger i alt for høj grad gør op med den beskyttelse af kulturarven, som ligger i den nuværende lovgivning fra 1986 og den dertil hørende Vejledningen om registrering af gravminder fra 1987. Der er gode grunde til at se lovgivningen efter i sømmene, men rapportens anbefalinger er problematiske, fordi de ikke tager tilstrækkelig hensyn til kulturarven og slet ikke ser de bevaringsværdige gravminder i lyset af den eksisterende kirkegårdskultur og den folkelige forståelse af kirkegården som et erindringskort.

Foreningen er imod, at udvælgelsen sker på provstiniveau. Foreningen anfører, at provstiet i dag er den enhed, som i høj grad er med til at skabe samarbejde sognene imellem, men provstiet kan ikke bruges i denne sammenhæng. Det anføres, at bevarelsen af gravminder har en meget bredere målgruppe end de professionelle, som nok kan finde ud af at opsøge nabosognet, nemlig alle de kirkegårdsbesøgende, der i gamle gravminder kan finde glæde, inspiration og viden om dansk kulturarv, formidlet fra generation til generation. Set i dette lys er udvælgelsen af gravminder på provstiniveau helt forfejlet. Udvælgelsen af gravminder giver alene mening på kirkegårdsniveau.

Foreningen erklærer sig endvidere dybt forundret over den æstetik, som udvalget lægger til grund for lovforslagsudkastets mulighed for afregistrering af registrerede gravminder. Det er foreningens opfattelse, at genstande ikke mister deres betydning, selvom de forfalder og ældes og dertil kommer, at det faktisk forekommer, at der findes midler til restaurering af selv stærkt medtagne gravminder.

Københavns Kommune, Center for Kirkegårde (CFK) anfører, at Center for Kirkegårde forvalter mere end 3000 bevaringsværdige gravminder på Københavns Kommunes fem kirkegårde. Af høringsvaret fremgår endvidere, at der ikke er foretaget registrering på tre af kirkegårdene, og at det vurderes, at ca. 1000 gravminder vil være bevaringsværdige.

Budgetfølgegruppen for fællesfonden anfører, at der i dag er hjemmel til i økonomilovens § 11, stk. 2, pkt. 4, til, at fællesfonden betaler for de lokale museers udgifter til diæter og kørsel i forbindelse med besigtigelse af bevaringsværdige gravminder. Udgiften kan, jf. § 11, stk. 3, kræves refunderet hos de lokale kasser efter ministerens bestemmelse. Fællesfondens udgifter hertil har hidtil været af meget begrænset omfang de seneste år. Rapporten lægger op til, at museerne kun i meget begrænset omfang skal foretage fysiske besigtigelser i forbindelse med behandling af sager om registrering og evt. afregistrering. Budgetfølgegruppen vil følge området, men finder ikke for nuværende grund til at ændre fællesfondens betaling af udgifterne.

Fællesfonden afholder en årlig udgift på ca. 200.000 kr. til Nationalmuseets registrering af bevaringsværdige gravminder på de kommunale kirkegårde. Hjemlen til udgiften findes i økonomilovens § 11, hvoraf det fremgår, at man kan, men ikke skal afholde udgifter hertil. Nationalmuseet er anmodet om en status og plan for færdiggørelsen af dette registreringsarbejde, der vil indgå i arbejdet med fællesfondens budget for 2014.

Endelig bemærker budgetfølgegruppen, at der ikke er nye fælles udgifter knyttet til arbejdsgruppens anbefalinger.

Holstebro Provstiudvalg har ingen bemærkninger.

Skads Provstiudvalg kan tilslutte sig forslaget.

Skælskør Provstiudvalg mener, at udgiften til "kulturværdier" (side 4) vedrører hele samfundet, og ikke kun medlemmer af folkekirken. Derfor bør udgiften ikke udelukkende pålægges folkekirkemedlemmer via kirkeskatten. Provstiudvalget tilslutter sig, at registrerede gravminder kan afregistreres (side 6, pkt. 3). Endelig mener provstiudvalget, at der ikke er behov for et serviceeftersyn hver 10. år, men kun når der er behov (side 6, pkt. 4).

Ministeriet for Ligestilling og Kirkes bemærkninger

11 hørings svar har enten ingen bemærkninger eller tilslutter sig rapporten i sin helhed. Disse hørings svar har således endvidere ikke bemærkninger til det i rapporten indeholdte udkast til forslag til lov om ændring af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde (Afregistrering af registrerede gravminder, anvendelse af udvælgelses kriterier indenfor større geografiske enheder m.v.)

Af de resterende 11 hørings svar har enkelte af disse bemærkninger til:

- Forslaget om, at registrering af gravminder finder sted på provstiniveau,
- forslaget om, at Nationalmuseets afgørelse kan påklages til biskoppen,
- forslaget om, at biskoppen fremover tillægges kompetence til at tillade, at registrerede gravminder anbringes andre steder end på kirkegården, og
- forslaget om, at der kan ske afregistrering af gravminder på provstiets kirkegårde.

Hovedparten af disse 11 hørings svar har bemærkninger til udkastet til vejledning om registrering af gravminder mv., som tillige er vedlagt rapporten. Disse bemærkninger vedrører således ikke direkte forslagene i lovudkastet, hvorfor bemærkningerne falder uden for nærværende høringsnotat.

Ad forslaget om, at registrering af gravminder finder sted på provstiniveau

Ministeriet deler ikke Biskoppen og Stiftsøvrigheden over Århus Stift, Malling Menighedsråd, Aabenraa Menighedsrådog Foreningen for Kirkegårds kultursopfattelse af, at forslaget ikke i tilstrækkelig grad tager lokale kulturhistoriske hensyn til den enkelte kirkegård. Det fremgår således blandt andet af rapporten², at:

"Med hensyn til anvendelsen af kriterierne har arbejdsgruppen konstateret, at der efter den gældende ordning kan registreres ensartede gravminder på kirkegårde, der er beliggende umiddelbart i nærheden af hinanden.

Arbejdsgruppen foreslår, at registreringen kan tage udgangspunkt i provstiet. Det bør således være muligt at undlade registrering, hvis et tilsvarende eksemplar af et registreret gravminde allerede findes et andet sted i provstiet. På den anden side skal der også tages hensyn til kirkegården som lokalt kulturhistorisk miljø, og dette hensyn skal inddrages i vurderingen.

---

² Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende serviceeftersyn af gravminderegistreringsordningen, afsnit, 5.1.1., p. 18.

Arbejdsgruppen anbefaler, at de nye kriterier anvendes under hensyntagen til øvrige eksisterende registrerede gravminder i provstiet, og arbejdsgruppen foreslår, at det tydeliggøres, at udvælgelsen af bevaringsværdige gravminder så vidt muligt sker på provstiniveau.”

Side 16

Dokument nr. 94580/13

Ministeriet finder ikke, at høringssvarene giver anledning til at foretage ændringer i udkastet til lovforslag.

Ad forslaget om, at Nationalmuseets afgørelse kan påklages til biskoppen

Der er ikke bemærkninger til dette forslag i høringssvarene.

Ad forslaget om, at biskoppen fremover tillægges kompetence til at tillade, at registrerede gravminder anbringes andre steder end på kirkegården

Blandt de indkomne høringssvar er det udelukkende Ribe Stift, der har haft bemærkninger til forslaget, og af stiftets høringssvar fremgår det, at stiftet har noteret sig forslaget om overflytning af kompetence til biskoppen.

Ministeriet finder ikke, at høringssvaret giver anledning til at foretage ændringer i udkastet til lovforslag.

Ad forslaget om, at der kan ske afregistrering af gravminder på provstiets kirkegårde

Som anført ovenfor udtrykker hovedparten af de indkomne høringssvartilslutning til forslaget.

Alene Foreningen for Kirkegårds-kultursamt Biskoppen og Stiftsøvrigheden over Århus Stift, som tilslutter sig foreningens høringssvar, tilkendegiver direkte modstand mod en fremtidig mulighed for afregistrering af registrerede gravminder. Foreningen er dog som udgangspunkt kritisk overfor forslaget, idet foreningen er af den opfattelse, at forslaget om afregistrering kan benyttes til at afregistrere et gravminde, der ikke længere skønnes at udgøre en pryd for den pågældende kirkegård, og som ud fra en samlet vurdering ikke længere repræsenterer en kulturhistorisk værdi, jf. udkastet til vejledningen, pkt. 9, 2. afsnit.

Det fremgår af arbejdsgruppens rapport³, at det er arbejdsgruppens opfattelse, at et gravminde blandt andet skal kunne afregistreres, ”når et gravminde ikke længere skønnes at udgøre en pryd for den pågældende kirkegård, og det ud fra en samlet vurdering ikke længere repræsenterer en kulturhistorisk værdi.”

Det er således arbejdsgruppens opfattelse, at afregistrering netop skal kunne benyttes i dette tilfælde.

Det fremgår således af rapportens afsnit om afregistrering⁴, at:

”Et gravminde bør således kunne afregistreres efter følgende procedure:

1) menighedsrådet og en af kulturministeren udpeget sagkyndig har udarbejdet et forslag om, at gravmindet afregistreres som bevaringsværdigt gravminde, og

³Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende serviceeftersyn af gravminderegistreringsordningen, afsnit, 5.1.4., p. 24, midt for, pkt. 2.

⁴Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende serviceeftersyn af gravminderegistreringsordningen, afsnit, 5.1.4., p. 24.

2) efter endelig beslutning af det i § 26 i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde nævnte syn.

På de kommunalt bestyrede kirkegårde bør afregistrering kunne foretages, når:

1) Kirkegårdsbestyrelsen har udarbejdet forslag til afregistrering af et gravminde, og

2) efter endelig beslutning af Nationalmuseet.”

Det følger således heraf, at der både i forbindelse med afregistrering af registrerede gravminder på de folkekirkeligt bestyrede kirkegårde og på de kommunalt bestyrede kirkegårde stilles krav om, at der foretages en sagkyndig vurdering.

Det er ministeriets opfattelse, at denne inddragelse af sagkundskab bidrager til at sikre, at afregistrering i medfør af forslaget kan ske på et betryggende grundlag.

Ministeriet finder ikke, at høringssvarene giver anledning til at foretage ændringer i udkastet til lovforslag.